

Руденко С. В., магістр, Абизов В. А., проф., Шмельова-Нестеренко О. Є., доц.
Київський національний університет технологій та дизайну
**ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ ДИТЯЧИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ
З УРАХУВАННЯМ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ ПОТРЕБ ДІТЕЙ
РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП**

Анотація. Розглянуто основні чинники формування інтер'єру дитячих медичних закладів, серед яких: містобудівні, соціально-економічні, типологічні, технічні, екологічні, ергономічні, естетичні (стильові); проведено аналіз вітчизняного та закордонного досвіду проектування об'єктів даного типу; виявлено вікові групи дітей-пацієнтів та їх основні психоемоційні потреби; окреслено поняття взаємодії дизайну інтер'єру дитячих медичних закладів та психоемоційних потреб дітей різних вікових категорій.

Ключові слова: дизайн інтер'єру, дитячий медичний заклад, предметно-просторове середовище, інтер'єр лікарні.

Rudenko S. V., Abyzov V. A., Shmelova-Nesterenko O. Ye.
Kyiv National University of Technologies and Design
**FEATURES OF INTERIOR DESIGN IN PEDIATRIC MEDICAL FACILITIES
WITH CONSIDERATION FOR THE PSYCHO-EMOTIONAL NEEDS
OF CHILDREN IN DIFFERENT AGE GROUPS**

Abstract. This paper examines the critical factors in designing interiors for pediatric medical facilities, including urban planning, socio-economic, typological, technical, ecological, ergonomic, and aesthetic (stylistic) considerations. It analyzes domestic and international experience in designing such facilities, identifies age groups of pediatric patients and their primary psycho-emotional needs, and outlines how interior design in children's medical facilities interacts with the psycho-emotional needs of different age groups.

Keywords: interior design, pediatric medical facility, spatial environment, hospital interior.

Вступ. Дитяча лікарня – це не лише місце надання медичної допомоги, але й простір, що суттєво впливає на психоемоційний стан дитини. Маленькі пацієнти часто відчувають страх перед медичними маніпуляціями, самотність та відірваність від звичного життя. Водночас, психоемоційні потреби дітей різного віку, від немовлят до підлітків, мають свої особливості: немовлятам необхідний постійний тактильний контакт і відчуття безпеки; дошкільнятам – можливість гратися та спілкуватися з батьками; молодшим школярам – підтримка та розуміння; підліткам – відчуття самостійності та спілкування з однолітками.

Дослідження Роджера Ульріха та Флоренс Найтингейл [1, 2] підкреслюють важливість створення комфортного й безпечного лікарняного середовища та демонструють, що психологічний стан пацієнта безпосередньо впливає на перебіг хвороби та ефективність лікування. Страх, тривога та почуття самотності можуть знижувати імунітет, уповільнювати процес одужання та ускладнювати реабілітацію.

Опитування серед дітей-пацієнтів дало розуміння їхніх психологічних потреб [3], які можна задовольнити за допомогою архітектурних та дизайнерських рішень, якщо враховувати їх на етапі проектування або реконструкції лікарень. Візуальне сприйняття, просторова організація та функціональне оснащення дитячих медичних закладів відіграють важливу роль у формуванні комфортного психологічного клімату. Для немовлят важливими є м'яке, приглушене освітлення, тактильно приємні матеріали та можливість постійного контакту з матір'ю. Дошкільнята потребують яскравих кольорів,

ігрових зон та інтерактивних елементів. Молодші школярі цінують функціональність, можливість займатися улюбленими справами та спілкування з однолітками. Підлітки ж прагнуть індивідуалізації простору та можливості самостійного вибору занять [4, 5].

Незважаючи на наявність досліджень про вплив фізичного середовища на психологічний стан людини, питання організації оптимального лікувального середовища для дітей різного віку залишається актуальним. У цій статті розглядається, як завдяки дизайну інтер'єру та раціональній організації внутрішнього простору лікарняних приміщень можна створити середовище, що задовольнятиме психоемоційні потреби дітей різних вікових груп і сприятиме їх швидкому одужанню.

Постановка завдання. Метою цього дослідження є виявлення ключових чинників формування інтер'єру дитячих медичних закладів, класифікація психоемоційних потреб дітей відповідно до їх вікових груп, аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду проєктування таких об'єктів, а також формування принципів організації інтер'єру дитячих медичних закладів на основі отриманих результатів.

Результати дослідження. Для розуміння основних засад формування дитячих медичних закладів розглянемо основні чинники, що впливають на об'ємно-просторову організацію цих установ [6].

Містобудівні чинники охоплюють аспекти, пов'язані з розташуванням та інфраструктурою закладу в міському чи сільському середовищі [7, 8], зокрема: розміщення лікарень поблизу транспортних вузлів, залізничних станцій або автобусних зупинок, та забезпечення легкого доступу для мешканців; зручний доступ до медичних закладів у разі екстрених ситуацій або доставки обладнання; оптимальне розташування лікарняних корпусів; врахування архітектурного дизайну відповідно до навколишнього ландшафту; розрахунок масштабів закладу відповідно до кількості пацієнтів і послуг.

Соціально-економічні чинники відіграють вирішальну роль у формуванні середовища дитячих лікарень, визначають їх масштаби, рівень оснащення та спеціалізацію. Важливими аспектами є: рівень економічного розвитку регіону, який суттєво впливає на можливості будівництва сучасних лікарень, закупівлі нового обладнання та залучення висококваліфікованого персоналу; форма власності закладу; чисельність та щільність населення (чим більша кількість населення, тим більша потреба у великих лікарнях з широким спектром послуг); рівень життя в регіоні (в регіонах з низьким рівнем доходу, пріоритет віддається забезпеченню базових медичних послуг) та державна політика у сфері охорони здоров'я, яка визначає рівень державного фінансування розвитку медицини.

Типологічні чинники залежать від різноманітності та специфіки лікарень, включаючи: форму власності (державні чи приватні); спеціалізацію закладу за видом медичної допомоги (дитяча лікарня, онкологічний центр, лікарня загального профілю тощо); вікову категорію пацієнтів (немовлята, дошкільнята, підлітки тощо); обсяги медичної допомоги (стаціонар, поліклініка, денна хірургія тощо).

Технічні чинники пов'язані з використанням сучасних технологій та обладнання, а також інженерних рішень і систем, що підвищують якість медичної допомоги. Сюди належать: високоточні методи діагностики адаптовані для дітей (дитяча радіологія, ультразвукова діагностика для дітей тощо); оновлення обладнання; електронні системи управління записами; телемедицина для дистанційного консультування та моніторингу здоров'я пацієнтів; системи контролю доступу до обмежених зон задля безпеки маленьких пацієнтів та персоналу; оптимізація інженерних систем (вентиляція, кондиціонування повітря, системи опалення та водопостачання тощо).

Екологічні чинники враховують вплив лікарень на здоров'я та психологічний комфорт дітей та співробітників, а також на навколишнє середовище, включаючи: сталий

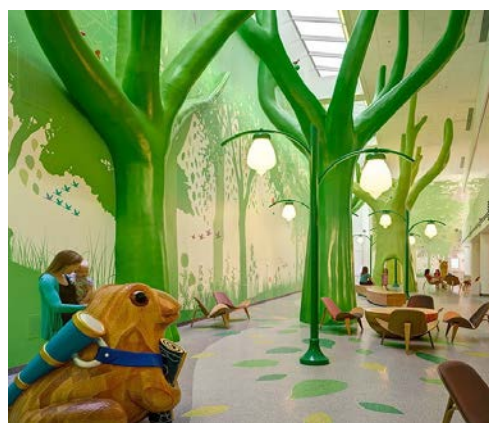
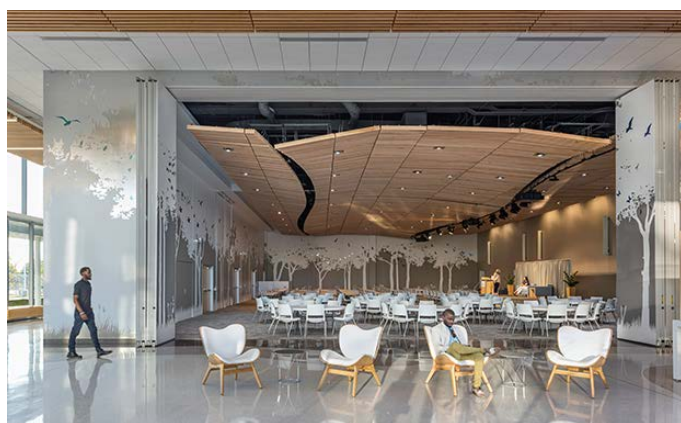
екодизайн; збереження та розширення зелених зон; використання безпечних матеріалів; дотримання стандартів екологічної безпеки при будівництві, оснащенні та меблюванні; енергоефективність і екологічна утилізація відходів.

Ергономічні чинники спрямовані на створення комфортного та безпечного середовища з урахуванням антропометричних параметрів і психологічних потреб дітей, та вимог щодо їх лікування тощо [9, 10], зокрема: використання спеціальних меблів для різних вікових груп; ігрові та навчальні зони з ергономічним обладнанням; відповідність предметно-просторового наповнення та оздоблення віковим потребам дітей; інклюзивність простору для дітей та батьків.

Естетичні чинники відіграють важливу роль у створенні приємного середовища, яке сприятиме емоційному комфорту дітей, їхніх батьків і медперсоналу. Це досягається завдяки: природній колірній гамі; використанню графіки, малюнків та анімації відповідно віковим особливостям пацієнтів-дітей; тематичному дизайну з урахуванням інтересів дітей; ігровим зонам, зонам для навчання та сімейним кімнатам; освітленню різної інтенсивності з можливістю зміни освітлювальних сценаріїв та використанню натуральних матеріалів.

Дослідження особливостей формування дизайну інтер'єру дитячих медичних закладів демонструє, як просторове та естетичне планування може зменшити психоемоційне навантаження на маленьких пацієнтів та їхні родини. Розглянемо основні аспекти таких рішень на прикладі трьох сучасних проєктів.

Національна дитяча лікарня, Колумбус, Огайо, США (рис. 1). Проєкт дитячої лікарні розроблений архітектурним бюро “architecture+” є простором для зцілення та підтримки позитивних спогадів у дітей. Інтер'єр натхненний природою, включає такий декор, як дерев'яні скульптури дерев та тварин, а також гру світла і тіні, що створюють атмосферу захоплення і знижують стрес. Такий підхід до організації інтер'єру покликаний пом'якшити досвід хвороби маленьких пацієнтів та відволікти їх від тривожних думок. В такому просторі дітям цікаво знаходитись, його цікаво розглядати та досліджувати. Цей підхід дозволяє маленьким пацієнтам відволіктись від хвороби та переживань і просто насолоджуватися моментом.

Джерело: [11].

Рис. 1. Національна дитяча лікарня, Огайо, США

Концепція дизайну ґрунтується на переконанні, що лікарня, це не лише місце для лікування, а й простір, де формуються позитивні спогади. Дружне до дітей та їх родин середовище допомагає створити відчуття безпеки та комфорту.

Ключові елементи дизайну: в оздобленні переважає використання якісних природних матеріалів, казкових мотивів рослинного та тваринного світу. Наявність

яскравих кольорів та контрастів створює позитивний настрій та стимулює допитливість, а інтеграція інтерактивних елементів залучає дітей до дослідження простору. В лікарні наявні різноманітні зони для спілкування, ігор та відпочинку. Загалом, такий дизайн, не лише покращує настрій маленьких пацієнтів, але й сприяє швидкому одужанню.

Проект дитячого госпіталю в Шеньчжені, Китай (рис. 2). Проект виконаний архітектурним бюро “В+Н” – ще один яскравий приклад того, як природа може стати джерелом натхнення для створення комфортного та лікувального середовища для маленьких пацієнтів.

Джерело: [12].

Рис. 2. Проект науково-освітньої будівлі дитячої лікарні Шеньчженя, Китай

Зовнішній простір госпіталю – це справжній оазис серед міської забудови. Лікарню оточуватимуть зелені зони для відпочинку на свіжому повітрі, що дозволить дітям і батькам поринути в природне середовище, яке допомагатиме відволіктись від хвороби і відчувати себе більш спокійно та розслаблено. Інтер'єр госпіталю, наче чарівний ліс, наповнений яскравими фарбами та незвичайними інсталяціями. Великі, барвисті об'єкти привертатимуть увагу дітей, стимулюватимуть їхню допитливість та уяву, що допоможе не заціклюватись на відчуттях від медичних процедур.

Ключові елементи дизайну: скляна стеля та великі вікна у кожному приміщенні створюватимуть відчуття простору та легкості. Кругове планування будівлі дозволить уникнути довгих та темних коридорів, які часто викликають у дітей відчуття тривоги. Також завдяки цьому, кожен пацієнт, незалежно від того, в якій палаті він перебуває, матиме можливість насолоджуватись панорамним видом і відчувати себе частиною живого, динамічного простору. Центром госпіталю є великий, світлий атриум де діти зможуть гратися і спілкуватися, а батьки, відпочити і почитати книгу. Атриум стає своєрідним серцем госпіталю, що об'єднує всі його частини. В проєкті інтер'єру в основному використано природні матеріали, світлі відтінки та яскраві кольорні акценти. Простір загального користування поділено на різні функціональні зони, які обладнані мобільними меблями, інтерактивними елементами та різноманітними інсталяціями.

Продуманий ландшафтний дизайн навколо госпіталю спонукатиме до прогулянок, зустрічей з відвідувачами та ігор на свіжому повітрі, таким чином, проєкт дитячого госпіталю в Шеньчжені демонструє, як за допомогою дизайну можна створити

не просто лікарню, а справжній лікувальний сад, де діти відчують себе комфортно, безпечно і щасливо.

Родинний дім «Дача», Київ, Україна (рис. 3). Це місце тимчасового проживання для маленьких пацієнтів Національного інституту раку та їхніх батьків. Це безпечний та комфортний простір, створений архітектурним бюро “МАКННО STUDIO” спеціально для того, щоб пом’якшити тягар хвороби і допомогти сім’ям пережити цей складний період.

Джерело: [13].

Рис. 3. Родинний дім «Дача», Київ, Україна

Дизайн інтер’єру родинного дому «Дача» зігріває пацієнтів своєрідним теплом кольорів і фактур, нагадуючи про затишну дачу, де можна відпочити і набратися сил. Особливу увагу дизайнери приділили створенню комфортного простору для дітей різного віку. Продумане зонування дозволяє кожному знайти собі заняття до душі: пограти в колективні ігри, побути наодинці зі своїми думками, почитати книжку або подивитися мультфільм. Наявність спеціальних технічних засобів дозволяє дітям навчатися і підтримувати зв’язок зі своїми родинами, які не можуть постійно перебувати поруч.

Ключові особливості дизайну: теплі охристі відтінки створюють спокійну і гармонійну атмосферу. Інтер’єр виконаний у стилі затишного мінімалізму з використанням природних матеріалів. Велика кількість природного світла та просторе планування забезпечують відчуття свободи і легкості. Значна кількість цікавих функціональних зон дозволяє хворим діткам урізноманітнити своє дозвілля.

Кожен елемент інтер’єру – від м’яких килимків до яскравих подушок – продуманий до дрібниць і створений з любов’ю. Дизайн «Дачі» говорить маленьким пацієнтам: «Ми дбаємо про вас, ми розуміємо ваші потреби і хочемо, щоб ви почувалися як вдома».

Родинний будинок «Дача» – це простір створений з думкою про дітей і для дітей, які опинились в складних життєвих обставинах, тому інтер’єр має забезпечувати безумовний фізичний та емоційний комфорт, де діти можуть відволіктись від хвороби і почувати себе краще.

Усі три заклади використовують принципи дизайну, що поєднують природні матеріали, естетику та інтерактивність, забезпечуючи дітям і їхнім родинам фізичний та емоційний комфорт.

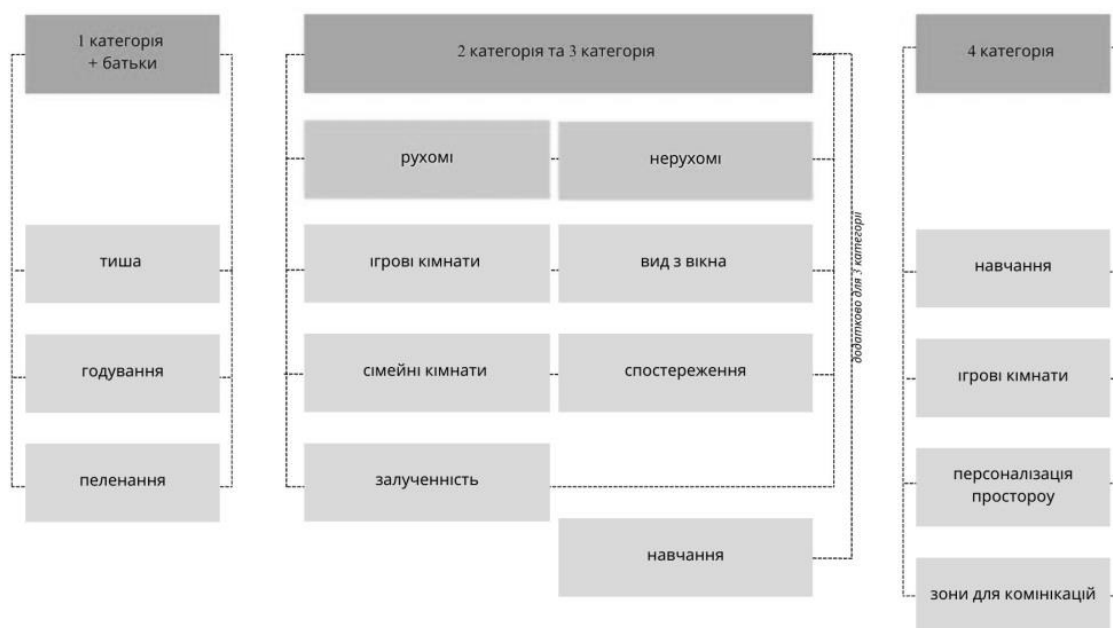
Для того щоб правильно організувати простір дитячих медичних закладів для початку необхідно з’ясувати особливості та потреби кожної вікової категорії пацієнтів-

дітей. Згідно з класифікацією Т.В. Дуткевича [15] вікові групи дітей та їх основні психоемоційні потреби розподіляються таким чином:

1. Новонароджені та немовлята 0–2 років:
 - Фізіологічні потреби: сон, годування, сухий підгузок.
 - Розвиток довіри до близьких дорослих.
 - Стимуляція розвитку через спілкування та ігри з батьками.
2. Діти дошкільного віку 1–5 років:
 - Розвиток мовлення та соціальних навичок.
 - Відкриття світу через дослідження та ігри.
 - Потреба у стабільному режимі та об'єктах безпеки.
3. Молодші школярі 6–12 років
 - Потреба в соціальних взаємодіях.
 - Розвиток самооцінки та навичок.
 - Доступ до освіти та можливість для творчого розвитку.
4. Підлітки 13–18 років:
 - Пошук власної ідентичності.
 - Потреба в незалежності та автономії.
 - Соціальна активність та створення близьких відносин.

На рис. 4 представлено узагальнені особливості і потреби кожної вікової групи пацієнтів-дітей, які необхідно враховувати при організації функціонально-планувальних рішень дитячих медичних закладів, їх предметно-просторового наповнення та художньо-естетичних особливостей, а також специфічних елементів оздоблення, колірних рішень, освітлення тощо.

Аналіз вікових особливостей дітей дозволяє максимально точно врахувати потреби маленьких пацієнтів у створенні комфортного та підтримуючого середовища, що сприяє фізичному та психоемоційному відновленню. Такий підхід до дизайну інтер'єру дитячих медичних закладів, який враховує основні вікові особливості дітей, дає змогу реалізовувати індивідуальні предметно-просторові та художньо-естетичні рішення для кожної групи пацієнтів.

Джерело: побудовано автором

Рис. 4. Схематичне викладення особливостей та потреб дітей, відповідно віку

Пропозиції щодо просторової організації дитячого медичного закладу в залежності від віку з урахування психоемоційних потреб:

1. Новонароджені та немовлята (0–2 роки).

Просторове рішення: індивідуальні або блокові палати з можливістю розміщення одного з батьків; звукоізоляція для зниження рівня стресу, затишні місця для годування, наявність пеленальних столиків.

Дизайн: пастельні кольори (блакитний, рожевий, бежевий), м'які лінії, використання природних матеріалів; м'яке розсіяне освітлення з можливістю регулювання яскравості.

Акценти: сенсорні модулі, мобілі, дзеркала, іграшки які сприяють розвитку дитини.

2. Діти дошкільного віку (1–5 років).

Просторове рішення: яскраві ігрові зони з іграшками (м'які кубики, конструктори), куточки для творчості, затишні куточки для читання.

Дизайн: насичені кольори, контрастні малюнки, зображення тварин та казкових персонажів, розсіяне та регульоване освітлення.

Акценти: інтерактивні панелі для розвитку дрібної моторики, великі м'які модулі для активної гри, тематичні куточки для ролевих ігор (лікарня, магазин, кухня тощо).

3. Молодіш школярі (6–12 років).

Просторове рішення: навчальні місця (столи, комп'ютери, книжкові полиці), зони для відпочинку та спілкування з однолітками (м'які дивани, ігрові приставки), місця для спілкування з батьками (родинні кімнати).

Дизайн: комбінація яскравих і спокійних кольорів, абстрактні малюнки, яскраве направлене світло для занять, розсіяне освітлення для відпочинку.

Акценти: наявність настільних ігор, конструкторів, інтерактивних дошок, ігрових приставок, інвентар для командної гри, можливість персоналізації простору.

Підлітки (13–18 років).

Просторове рішення: просторі зони для спілкування з можливістю усамітнитись, навчальні місця (комп'ютери, робочі столи), зони для творчості.

Дизайн: використання елементів молодіжної культури (графіті, постери тощо), м'які мобільні модулі для відпочинку, можливість підключення та зарядки власних гаджетів, змінні сценарії освітлення.

Акценти: персоналізація (різнокольорова неонові підсвітка, стікери, мотиваційні плакати, полиці для особистих декоративних дрібниць тощо), настільні ігри, проєктори для перегляду кінофільмів, ігрові приставки.

Висновки: Формування інтер'єру дитячого медичного закладу потребує врахування містобудівних, соціально-економічних, типологічних, технічних, екологічних, ергономічних та естетичних факторів. Розташування має бути зручним, обладнання відповідати можливостям регіону та потребам пацієнтів, а простір – функціональним і адаптованим до вікових потреб пацієнтів. Інтер'єр повинен зменшувати стрес, створювати почуття безпеки та сприяти розвитку й соціальним взаємодіям.

Проведене дослідження підтверджує, що формування внутрішнього середовища дитячої лікарні є багатограним процесом, який вимагає комплексного підходу. Диференціація організації простору, з урахуванням вікових категорій пацієнтів, дозволяє створити не лише функціональне, але й емоційно комфортне середовище, яке сприяє швидшому одужанню маленьких пацієнтів.

Дизайн інтер'єру дитячої лікарні – це динамічний процес, який потребує регулярного діалогу з пацієнтами та їхніми родинами. Постійний моніторинг дозволяє адаптувати простір до змінюваних потреб дітей.

Список використаної літератури

1. Ulrich R. S. Aesthetic and affective response to natural environment. *Behavior and the Natural Environment. Human Behavior and Environment*. 1983. Vol. 6. P. 85–125. DOI: 10.1007/978-1-4613-3539-9_4.
2. Nightingale F. Notes on nursing: What it is, and what it is not. Independently published, 2020. 95 p.
3. Verschoren L., Annemans M., Van Steenwinkel I., Heylighen A. How to design child-friendly hospital architecture? Young patients speaking. *Design4Health 2015*. 2015. P. 1–9. URL: https://research.shu.ac.uk/design4health/wp-content/uploads/2015/07/D4H_Verschoren_et_al.pdf.
4. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2005. 360 с.
5. Готтман Д., Деклер Д. Емоційний інтелект у дитини: посіб. Віват, 2022. 288 с.
6. Абизов В. А. Теорія розвитку архітектурно-будівельних систем: монограф. К.: КНУКиМ, 2009. 239 с.
7. Булах І. В. Сучасні світові тенденції архітектурно-містобудівної організації мережі лікувально-профілактичних закладів. *Архітектура*. 2019. Т. 1. Вип. №1. С. 68–75. DOI: 10.23939/sa2019.01.068.
8. Приміщення лікарні: вимоги до архітектури й облаштування. *МЕДИЧНА СПРАВА. Платформа Медзаклад*. 2017. URL: <https://medplatforma.com.ua/article/627-primshchennya-lkarn-vimogi-do-arhtekturi-oblashtuvannya>.
9. Сьомка С. В. Ергономіка та ергодизайн : підручник. Київ: Ліра-К, 2019. 616 с.
10. Сьомка С. В., Антонович Є. А. Дизайн інтер'єру меблів та обладнання: підручник. Київ: Ліра-К, 2018. 400 с.
11. Behavioral Health Pavilion: Nationwide Children's Hospital|Columbus, Ohio. *architecture+*. URL: <https://www.aplususa.com/project/nationwide-childrens-hospital/>
12. Designing Leading Pediatrics Facility For The Future: Shenzhen Children's Hospital Science & Education Building. *B+H*. 2022. URL: <https://bharchitects.com/en/project/shenzhen-childrens-hospital-science-education-building/>
13. ДАСНА: РОДИННИЙ ДІМ. *МАКНО STUDIO*. URL: <https://makhnostudio.com/uk/project/dacha/>
14. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.